

Hermann Schuckmann   Theodor Steding

Disputatio Decimatertia De Poenitentia & Bonis Operibus

Rostochi[i]: Kilius, 1649

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738370428>

Druck   Freier Zugang

R. u. Theol 1649

Schückmann, Hermann
Verf.: Heddingh, Theodor 8
XIII

DISPUTATIO DECIMATERTIA
^{DE}
POENITENTIA
& BONIS OPERIBUS

Quam
ADJUVANTE GRATIA
SPIRITUS CHRISTI,

Cum suffragio Amplissimæ Faculta-
tis Theologicæ in incluta Universitate
Rostochiensis,

P R E S I D E
V I R O

Admodum Reverendo, Clarissimo atq; Excellentissimo,
DN. HERMANNO SCHUCK-
MANNO, SS. Theol. Doctore & Professore
Publico Celeberrimo, Præceptore & Promotore,
suo omni honoris cultu prosequendo,

Publicè in Auditorio Majori die 25. Aprilis
Examinandam proponis

THEODORUS Stedingk/Oldendorpiô
Schaumburgicus.

✂(o)✂

ROSTOCHI,

Typis NICOLAI KILII, acad. Typogr. Anno 1649.

57

Conceptus mutare malos, confidere
Christo,   (ta est
Et fructus proferre bonos; sententiato-
Scripturæ sacrae; quam primâ fronte, laboris
Principium normamq; tui, THEODORE, pro-
bâsti.

[& nunc alterâ vice Respondenti tibi, gratul.

PRÆSES.

Ad Litteratis. DN. RESPONDENTEM,
Amicum præcharum.

Nulla salus anima, quæ non respicit, & agrâ
Mente, coquit delicta; satis nos lancinat hostis
Prævus in occulto latitans, vix dicere promptum est
Quæ sentina mali nos opprimat. Ergo Redemptor
Poscendus, mentes revocans à tramite falso,
Instillans Operum quæ sit via strata Bonorum,
Hæc sunt, quæ Doctis nunc expendenda frequent
In cætu sagacis defendere: Roboret opto
Te JESU favor, & Flatus benedictio ditet.

M. Joh. Corfinius Eccles.

SI liceat, quæram: Num pœnituisse satis sit.
Justitiæ nostræ? Si non, cur crimina tolli
Inquis? Sin satis est, nunquid nos facta beabunt?

Modestissimarum Virtutum Eximio Viro - Juveni

DN. STEDINGIO

Iterum iterumq; gratulor

M. Bernhard Gosman.

Que

Que labor in cassum fiat ubiq; tuus,
Pojce ergo pinum, quercum, simul arripe olivam.
Addas filanum, victor abibis ovans.

Paucula hæc Pereximio Dn. STEDINGIO,

Amito ac Fautori suo plurimum honorando
apponere voluit

Guilielmus Johannes Zeuringe, Curl.

LAudo conatum, qui nil nisi Sacra recondit;
(Laude labor dignus!) promoq; vota pia:
Scilicet ex faustô procedant omine cœpta,
Sitq; tibi Dux, Lux, pagina Sacra DEI!

Quod

Φιλίας ἔνεκα ὁλοκαρδῶς νοεῖ
Commensalis γνήσιος Tuus

Nicolaus Georgij Herrenburg:
Mecklenburg:

DISPUTATIO XIII.
DE POENITENTIA & BONIS
OPERIBUS.

S. I.

Vnde ad Justificationem *Pœnitentia* est (hâc RESP. THEO. DORO Greding/ Oldend. Schaum-
non præcedente illa fit figmentum) Utriusq; conse-
quens est *Renovatio & studium bonorum operum*. Con-
currunt aliàs in negotio reparationis & salutis hu-
manæ, *Pœnitentia*, *Conversio*, *Justificatio*, *Regene-*
ratio, *Renovatio*, quæ ordine se invicem excipiunt
& formaliter differunt. *Pœnitens* enim mutat conceptum mentis, im-
probando malum commissum & amplectendo bonum promissum..
Hoc modo mutatus, *convertitur* à peccato ad Deum. Conversus, eo-
dem momento, quatenus rigoroſo Dei judicio Christum fide sistit, ab-
solvitur (*justificatur*) Justificatus hoc ipſo, *regeneratur* ex Deo & in fi-
lium adoptatur: Idemq; accepto per Justificationem & Regeneratio-
nem Spiritu spontaneo, novas conferente vires, *renovatur* ad opera bo-
na in Christo. *Appellationes* POENITENTIÆ præcipuæ sunt in V. T.
וְנִחַם (cui respondet μεταμέλειαι) & נִחַם (Νιτρίφειν). Illud di-
cit mutationem animi detestantis conversationem priorem, & illius
nomine, ad abnegandum eam, solliciti. Jer. 8. v. 6. c. 31. v. 19. Job. 42.
v. 6. Cujus effectus est נִחַם אֱלֹהִים, quod fit, cum Deus reconcilia-
tus per Christum, pro actu justitiæ vindicatricis, exercet actum miseri-
cordiæ, ex ardentissimo affectu provenientem Jer. 18. v. 8. &c. quem
consequitur in applicatione ad nos נִחַם נַחֲמֵנו Jer. 40. v. 1. i. e. con-
solatio divina, quâ moeror super peccato conceptus, in gaudium con-
vertitur. Hoc (nempe נִחַם, converti) generaliter comprehendit,
tum ipsum terminum, videl. reditum mentis ad Deum, tum viam rede-
undi, contritionem & fidem. Ezech. 18. v. 27. &c. In N. T. frequens vox
est μετανοειν, undè μετάνοια, resipiscencia, ubi nempe peccator aliam
mentem, priori relicta, induit, & sic cum antè desipiebat (stolidè enim
secum agit, quicumq; peccat) sapere posthac incipit. Ità vox μετάνοια
vel dicit terminum à Deo intentum, conversionem mentis; & sic tri-
stitia secundum Deum operatur pœnitentiam, 2. Cor. 7. 10. vel actus in-
termedios ad eam ducentes simul includit, & sumitur tum ὀλιγάς,

N

pro

pro omni eo quod pœnitentiæ rationem habet, v.g. *Luc. 24, 47. Act. 17, 30.* vel μετάνοια, prout contritio (cui certæ actiones passionesq; insunt) fidei contradistinguitur *Marc. 1. v. 15.*

§.2. Principium & fundamentum pœnitentiæ (omnisq; aded actionis Dei salutiferæ) *Vocatio* est. Hæc in genere pro termino habet regnum Christi & Dei, complectiturq; omne id, quod Deus per Christum & Spiritum ejus in homine operari constituit, & sic infert totam communionem seu participationem bonorum, Christi merito partorum, fide applicandorum, vitæ ornandorum. Ad hoc enim vocamur à Deo, vocatione sanctâ secundum propositum ejus, *2. Tim. 1. v. 9. Eph. 4. v. 1. &c.* Objectum illius est omnis homo per peccatum à Deo averfus, ex eodem regenerandus & illuminandus: Estq; ita universalis vocatio à parte Dei, vocantis omnes seriò & sufficienter per verbum & sacramenta, tanquam media ex intentione & virtute ipsius æqualiter ad omnium salutem & conversionem efficacia (*vid. Disp. 7.*) Quod autem non omnes assequuntur terminum vocationis, eademq; ad sui regenerationem utuntur, fruuntur; culpa est penes non obtemperantes voci vocantis. In specie respicit vocatio viam & introductionem ad regnum vel *χρίστων* Christi, quæ fit per *resipiscenciam*, ad quam Deus hominem vocat I. principaliter per verbum (non exclusis sacramentis.) Sic initium prædicationis Baptistæ, Christi, Apostolorum est exhortatio ad resipiscendum *Matth. 3. v. 2. Marc. 1. v. 15. Luc. 24, 47. Act. 17, 30.* Huc refer conciones tum Moïsis (*maximè in Deuteronomio*) tum Prophetarum omnium (*2. Reg. 17. v. 13.*) itemq; Psalmos pœnitentiales, nec non exempla resipiscencium ad imitationem nobis proposita. Et hîc nota, omnem vocem Dei in sacris, quâ ad pœnitentiam & conversionem vocamur, quæq; dat normam habendis & hodiè concionibus pœnitentialibus; esse non tam præceptum legale, quam invitationem Evangelicam (*vid. Disp. 6. §. 9.*) II. Subordinate per crucem, tribulationes & calamitates: *Jer. 30. 18, 19.* adde *Deut. 30. v. 1. & 4. v. 27. seqq.* Siquidem & hîc intentio & propositum Dei est, ut castigatâ carne reducatur & servetur Spiritus.

§ 3. Ex dictis deducuntur I. A U T O R vel causa principalis, verus nempe Deus, cui soli peccamus *Psal. 51, 6.* Hujus virtutem & gratiam in opere pœnitentiæ, seu quod idem est, conversionis animarum nostrarum, meritò veneramur, tum ut prævenientem, & quidem quærendo, invitando, movendo, avocando. *Pf. 119, 176.* tum ut operantem, suadendo, cor aperiendo, convincendo, disciplinâ erudiendo (Hinc *χάρις*

gratia

Tit. 2. v. 11, 12.) tum deniq; ut perficientem, reducendo & confirmando; exclusis viribus nostris: expende hic inter alia *Ezech. 11. v. 19. Thren. 1. 21. Añ. 1. 31.* ubi inter dona Dei pœnitentia numeratur. Sed hæc ex professo demonstrata vide *Disp. 6. De conversionis gratiâ §. 7. 9.* Unde & constat de medio vel causâ organicâ, nimirum verbo veritatis. Est enim תורת יחיה משיבת נפש, Lex Domini reducens animam, *Psal. 19. v. 8, 9.* eidemq; (cujus summam complectitur concio Petri) vis compungendi tribuitur *Añ. 2. v. 37. conf. Hebr. 4. v. 12.* Quid hic debeatur Legi, quid Evangelio, infra ostendemus. Verbo adjungimus Sacramenta. Sic in Cœnâ S. dignitas cibi, quæ æstimatur ex verbis institutionis, virtutem habet ducendi hominem ad probationem sui ipsius, *1. Cor. 11.* Inprimis v. Baptismi hæc ratio est, ut pœnitentiam, sine quâ nulla est peccatorum remissio, ipse & subinferat, & operetur, & ejusdem per omnem vitam continuandæ perpetuum sit argumentum, *Rom. 6.* Hinc appellatur βαπτισμα μετνοίας εἰς ἀφεσιν ἁμαρτιῶν *Marc. 1. v. 4. Añ. 13. v. 24. c. 19. v. 4.*

§. 4. II. SUBJECTUM, homo, isq; 1. Totus: prout peccati subjectum totus est. Principaliter vero perficitur pœnitentia in animâ & corde peccatoris, seu fonte malorum, *Matth. 15. v. 18, 19.* Hinc Phrases לֵב נִשְׁבֵּר וְנִכְרָךְ cor contractum & contrusum, item *Scindere; circumcidere cor* &c. *Joel. 2. v. 13. Deut. 10, 16. &c.* Requirit porro Deus pœnitentiam כָּל-לֵב וְכָל-נֶפֶשׁ (in toto corde & in totâ anima) i. e. 1. internam, quæ intimum, quod in homine est, afficiat, nec in externis gestibus consistat, *vid. Matth. 6. v. 16. &c.* adeoq; 2. seriam, non hypocriticam, 3. plenam, quâ integrum cor mutetur, Deoq; per humiliationem subjiciatur, nullâ ejus parte mundo reservatâ. Talis cum fuerit, non possunt non consequi afflictiones, quibus & corpus conteratur. Pro exemplo est David *Psal. 6. v. 7, 8.* 2. Omnis, cujuscunq; ætatis & conditionis. Vult n. Deus omnes justificari & salvari, adeoq; in omnibus prærequirit pœnitentiam & conversionem. De adultis res manifesta est, ex *Añ. 17. v. 30. Q. hinc de infantibus. R. 1.* Consequuntur & hi remissionem peccatorû, præ viâ pœnitentiæ ratione certâ, non quidem per externam prædicationem, sed per Baptismum ordinariè, *vid. Disp. 10. § ult. de fide infantum* (quæ agnitionem peccati præsupponit) tamen si 2. evidentes doloris ac compunctionis actus, qui adultorum sunt, in infantes non cadunt. Sed nos h. l. duce Scripturâ pœnitentiam consideramus, prout hæc adultis à Deo annunciat, sive illi irregeneriti fuerint, sive post conversionem & regenerationem in peccata prolapsi.

N 2

§. 5.

S. 5. *Controvertitur hic de subiecto, & Q. an lapsis post Baptismum
 præclusa sit spes veniæ, & sic non pateat aditus ad salutarem poenitentiam?*
 Afs. I. Potest homo baptizatus & conversus peccare mortaliter, h. e. ita
 labi, ut gratiam Dei amittat, *vid. Disp. 7. §. 12. II.* Lapsio non præcluditur
 spes veniæ, nec denegatur regressus ad fœdus gratiæ divinæ in Christo,
 sed locus fit poenitentiae, quâ redeundum ad idem. Probatur 1. à volun-
 tate Dei beneficâ. *Ezech. 18. v. 31, 32. c. 33. v. 11.* ubi nota, Subiectum hic
 esse עוֹרֵף impium, seu mortuum (spiritualiter) de domo Israel, h. e.
 eum, qui excidit fœdere Dei, relapsus in peccata (*conf. totus contextus
 & Disp. 7. §. 7.*) adde 2. *Pet. 3. v. 9.* ubi Deus expressè dicitur velle resipiscen-
 tiam omnium, &c. Huc refer argumentum à comparatis. Homo enim
 (cui ad imitationem proponitur misericordia Dei, *Luc. 6. v. 36.*) fratri,
 quotiescunq; ille peccaverit, remittere tenetur *Luc. 17. 4. Matth. 18, 21, 22.*
 Jam v. infinita in Deo charitas est. 2. à perpetuâ vel æternâ virtute meriti
 Christi, *Ebr. 9. v. 12. c. 7. v. 24, 25. seqq.* vi hujus semper patet peccatori
 accessus ad Deum. Quin contumeliosa est in immensum mortis Christi
 valorem, diffidentia hominum, qui sibi lapsis, & ob id dolentibus, Deiq;
 gratiam anhelantibus, spem veniæ reliquam esse negant. 3. ab invia-
 tionibus Evangelicis, paternis, seriis, d. l. *Ezech. 18. & 33.* ubi expend.
 vox יִשְׂרָאֵל, *adde Joel. 2. v. 13. Matth. 11, 28.* &
 alia quàm plurima. 4. ab exemplis lapsorum, poenitentium, & in gra-
 tiam receptorum, v. g. Davidis, 2. *Sam. 12.* Petri *Matth. 26.* & aliorum. *Obij-
 ciuntur loca Ebr. 6. v. 4, 5, 6. c. 10. v. 26, 27, 28.* & Agunt hæc, non sim-
 pliciter de peccantibus post susceptum Baptismum, sed de illis, qui in
 peccatis existentes, progredientes & perseverantes, Christi meritum pro
 ludibrio habent, idq; ut hostiam pro se agnoscere & æstimare destina-
 tâ voluntate renuunt. Hi, quatenus tales sunt, à gratiâ se ipsos excludunt,
 sibiq; aditum ad poenitentiam identidem intercludunt. Undè & acciden-
 te, ipsamq; inexpugnabilem contumaciam vindicante induratione ju-
 diciariâ, in reprobo sensu relinquuntur. *vid. Disp. 5. §. 5. & 6. §. 7. in fin.*
Queris hic de casu conscientie, undè quis in summis angoribus cordis sci-
re possit, se non induratum? &c. Si seriò dolet ob peccata & liberari ab
his cupit, sciat ad se quoq; pertinere invitationes ac promissiones Evan-
gelicas universales, sibiq; non deesse gratiam, ut ut eam non sentiat. Sed
hic ad evitandum animæ periculum, maturè tenendum salutare reme-
diū, quod script. ponit Psal. 95. Ebr. 4. v. 7 &c. HODIE si vocem ejus au-
dieritis (& sic quolibet temporis articulo, quo obtingit nobis hæc gra-
 tia)

tia) *non obdurate corda vestra*. Item **קָשָׁה** Cave (i. e. patere te in terminis servari) ne negligas Dominum & verba ejus; in *Deuteronomio* & *alibi passim*. Neq; vero (quæ III. Assertio est) novum foedus per poenitentiam constituitur, sed homo per hanc, ad idem illud, quod semel pactum est in Baptismo, quodq; à parte Dei semper immutabile manet, (vid. *disp. 10. de Baptismo* §. 10.) redit, usq; adeo ut si hypocrita baptismum verum, quamlibet non salutariter susceperit, post ab hypocrisi ad ἀλήθειαν conversus, eodem foedere & fructu ejusdem gaudeat, cum omnibus baptizatis fidelibus.

§. 6. III FORMA, quæ consistit in mutatione mentis à peccato ad non peccandum, ab incredulitate per actuales lapsus post Baptismum, contractâ, quâ homo in pristinum iræ statum relabitur, ad apprehendendum fide vivâ Christum. Hanc mutationem absolvunt Contritio, Fides, & sine quo hæc mortua est, Bonum propositum, vel obedientia nova. De his in genere Quæstio est, *quidnam hîc Legi quid Evangelio tanquam principiis debeatur?* Aff. 1. Ad poenitentiam salutatem & sic ad contritionem simul & fidem invitat non tam Legis quàm Evangelii concio *Matt. 3. Marc. 1. Luc. 24. vid. §. 2.* 2. Contritio spectatur vel secundum se & in naturâ suâ, vel in respectu totius salutaris conversionis. Priori modo, quæ contritionis sunt, sensus nempe peccati & iræ divinæ, item metus, dolor, & anxietas conscientiae, Legis propriè: Fides verò, quâ territa mens erigitur, Evangelii opus sunt (utriusq; voce strictè acceptâ, quatenus illa terrorem, hoc gaudium affert, *vid. Disp. 8. §. 10.*) Posteriori modo vocatur contritio, *λύπη κατὰ Θεόν, ἢ κατὰ νόμον μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον, 2. Cor. 7. v. 10.* Quomodo conjuncta secum habet desiderium redemptionis à peccato, & studium emendandi vitam, nec non spem remissionis peccatorum, quâ temperatur doloris fervor, ne succumbat desperetq; in eo poenitens anima; & sic pertinet etiam ad Evangelium, quatenus hoc totam de Christo doctrinam dicit, *disp. 8. §. 10.* Unde 3. quanquam contritio & fides inter se ut opposita differunt, ad constituendam tamen salutarem poenitentiam ita sibi invicem, unâ cum novâ obedientiâ, innexa sunt, ut separationem non admittant. Et hinc 4. Christus à corde contrito, fide susceptus, ad continuam deinde poenitentiam ac renovationem, in quâ omnis Christianorum vita occupari debet, movere cor non desinit per Spiritum suum.

§. 7. CONTRITIONEM faciunt 1. Consideratio summæ tum majestatis, potestatis, sanctitatis; tum gratiæ & benignitatis divinæ, afficientis mulieriam & animam & corpus, 2. *sam. 12. v. 7. & seqq. Ps. 51. Ps. 130.*

2. agnitio, & peccati offendentis tantum Numen, & iræ poenarumq; tem-
poraliū ac æternarum, vel minimo quoq; delicto debitarum; quæ ipsa ex
Lege est, consentiente dictamine & morsu conscientiæ, Rom. 3. 20. & 7.
(1. Cor. 15. 56.) Ps. 6. v. 2, & 6. Ps. 32. Ps. 51. v. 5, 6, 7. & 6. 3. Cordis compunctio,
orta ex præcedd. Act. 2. v. 37. Et hæc infert 1. amaritudinem, dolorem &
tristitiam animæ, quæ concipitur non modò ob maledictionem contra-
ctam, sed imprimis ob amissam tam benevoli patris gratiam Ps. 6. v. 3. Et
hinc existit fletus amarus Luc. 7. 38. 6. 22. v. 62. 2. execrationem peccati
Ps. 38. v. 6. item tædium super conversatione priori & odium adversus il-
lam. Quod (prout est principium novæ obedientiæ) non tam ex terro-
re mentis, quatenus tali, quàm ex fide, quæ simul hîc, vi verbi promissio-
nis se insinuat, proficiscitur. 3. humiliationem animi, abijcientis se co-
ram Deo, & indignum æstimantis omni gratiâ Luc. 19. 21. 6. 18. v. 13. & c.
Ità prostratam mentem erigit vicissim FIDES, concepta ex promissio-
nibus Evangelicis, gignentibus beatam sitim (desiderium) justitiæ Matt.
5. v. 3, 4, 6. Et his innixa, apprehendit gratiosum in Christo Deum, & sic
remissionem peccatorum in nomine Christi anhelat, petit & impetrat
Ps. 130. cum primū v. 7. ubi cum רַחֵם רַחֵם multâ misericordiâ, con-
jungitur רַחֵם רַחֵם copiosa redemptio, (Est enim in Christo ἀνὴρ
λύτρωσις Ebr. 9. 12.) De hac Fide tenenda seqq. 1. non est fides, nisi con-
triti cordis, h. e. serio dolentis ob peccata. 2. efficax eadem est per chari-
tatem vel novam obedientiam, & sinè hac mortua, sed 3. forma ejusdem
consistit in apprehensione fiduciali meriti Christi, cujus intuitu propiti-
us sit peccatori Deus, vid. Diss. præced. 12. §. 11, 12.

§. 8. Ex Contritione & fiduciâ cordis oritur *Confessio* oris, quæ edi-
tur de peccatis, quodq; eisdem oppositum est, propitiatorio Christo.
1. Joh. 1. 9. Ps. 32. fitq; tum coram Deo, quomodò communis est sanctis
omnibus, quovis loco & tempore, tum exigente peculiari necessitate, ad
dandam Deo gloriam, eorum Ecclesiâ: estq; vel publica, quâ totus cœtus
præente voce ministri, reatum communi peccato contractum, apud
Deum, per & propter Christum deprecatur, vel privata, quam quisq; edit
coram ordinario verbi ministro. His respondet *Absolutio*, eaq; iterum tum
communis & publica, quæ fit toties, quotiescunq; annunciat remis-
sio peccatorum pœnitentibus, in Evangelij prædicatione; tum privata,
quam singulariter cuilibet resipiscenti, loco Dei, impertit minister.

§. 9. Controvertitur de formâ pœnitentiæ & Q. I. an pœnitentia sit
exterior pœna, vel nummè propriè sit mentis, voluntatis, affectuumq; muta-
tio interior? N. prius. A. posterius. Argumenta petantur ex præcedd. in pri-
mis

mis ex *Joel. 2.* & *Pf. 51.* ubi in illo, scissio cordis scissioni vestium; in hoc, cor contritum & contribulatum sacrificiis Leviticis in se spectatis opponitur, adde *Jes. 58, 5.* Obicitur. Resipiscentiam describi cū cilicio & cinere v.g. in *Jona B.* Sunt hæc signa pœnitentiæ (quibus homo suam miseriam, indignitatem & vilitatem respectu Dei, adeoq; cor verè afflictum & humiliatum contestatur) non sunt ipsa ejusdem forma. II. *Q. an remissio propter Christum culpâ & pœnâ æternâ, adhuc pro avertendis temporalibus, satisfaciendum sit operibus nostris, veluti precibus jejuniis, elemosynis?* &c. N. Ratio 1. quia aliam satisfactionem, quam quæ per Christum facta est, scriptura non docet. 2. reconciliato homine, reservat sibi Deus pœnas temporarias, ad humiliandam magis carnem & exercendam patientiam; pro exemplo est David, 2. *Sam. 12.* & seqq.

§. 10. De Confessione oris Q. I. an partem constituat pœnitentiæ? B. confessio coram Ecclesiâ vel ministro verbi seria, contritionis & fidei adeoq; & confessionis coram Deo testimonium, & sic veræ pœnitentiæ non pars, sed demonstratio est. II. *an hæc unâ cum privatâ absolutione retinenda?* A. ob potestatem quam habet minister non tantum generaliter omnibus, sed & singulis pœnitentibus remittendi peccata *Job. 20, 23.* III. *an requiratur omnium delictorum enumeratio?* N. cum sit & impossibilis illa *Pf. 19.*

§. 11. IV. Finis & effectus pœnitentiæ est Remissio peccatorum & ex hac proveniens obedientia nova, quam operatur Sp. Christi. I. De Remissione peccatorum (cum quâ coheret salus & vita æterna) Q. quomodo hæc tribuenda sit pœnitentiæ? B. non tanquam operi nostro, sed respectu fidei, in Christo redemptore Deum tibi mihiq; pœnitenti propitium apprehendentis. Quæ ipsa tamen frustra quæritur, ubi cor contritum non est. II. de Novâ obedientiâ vel studio bonorum operum (de quo paulò post) h. 1. *Q. est, an constituat pœnitentiâ, & quomodo ad hanc pertineat?* B. sine proposito deserendi vias iniquitatis & obsequendi Deo, nulla est contritio, quæ sit cum fide conjuncta, & sic nec illud à partibus salutaris resipiscentiæ excludi potest: interim ipsa Bona opera, quæ ex corde contrito & fide purificato per gratiam spontanei spiritus fluunt, veluti patientia in adversis, sanctimonia, charitas &c. fructus sunt digni pœnitentiâ *Matth. 3, v. 8.* sed de his nunc in specie.

§. 12. BONORUM operum, naturam æstimare licet inter alia ex articulo de Renovatione; de quâ Disp. 4. §. 10 Hic illorum (prout sunt effectus fidei justificantis) notantur breviter, 1. Appellatio, ubi Bona dicuntur opera *Col. 1, v. 10.* non tantum quod autorem habent Deum, summum

mum Bonum, sine quo nihil boni facere possumus *Jes. 26, 12. Joh. 15, 5.*
Eph. 2, v. 10. sed & fructus sunt arboris bonæ, h. e. personæ per fidem ju-
 stificatæ & Spiritus S. gratiâ inunctæ. *Phil. 1, v. 11. Jac. 3, 17, 18. Gal. 5, 22.*
Eph. 5, v. 9. & sic conveniunt voluntati Dei, in Christo reconciliati, ei-
 demq; placent. II. Norma, ad quam exigenda B. O. non est arbitrium vel
 mens hominis propria, sed (revelata voluntas) verbum Domini. *Deut.*
12, 8. Rom. 12, v. 2. Eph. 5, 10. III. fundamentum & principium, faciens, ut
 renatorum opera sint verè bona, (Deo probata) est justitia Christi fide
 applicata. Hæc sola, quicquid agimus, acceptum Deo reddit, omnesq;
 defectus & imperfectiones nostris operibus adhærentes supplet, Ejus-
 demq; virtute collatus credenti Sp. S. suggestionibus carnis obsistit, ne
 nova in Christo creatura corrumpatur; ipsamq; conscientiam in agendo
 ambulandovè secundum Deum, certam firmamq; facit. Et hæc ratio est,
 ob quam opera gentilium (ut ut hi naturâ agant quæ Legis sunt *Rom. 2.*)
 Script. S. pro bonis (Deo acceptis) non agnoscit. IV. Forma con-
 sistit in convenientiâ actionum (quæ in interioribus maxime occupan-
 tur *Matth. 6.*) cum Lege libertatis seu spiritus vitæ in Christo *Jac. 1, 25.*
Rom. 8, 2, 4. ubi nota. I. Legem moralem (Decalogum) esse regulam
 novæ renatorum obedientiæ, non in suo rigore, sed positâ satisfactione
 Christi, quâ *δικαίωμα τῆ νόμου* adimpletur in nobis secundum spiritum
 ambulantibus. 2. nullum opus pro bono Deoq; probato habendum esse,
 quod auctoritate verbi destituitur. Per verbum enim & secundum illud
 omnia in fidelibus operatur Sp. S. non extrâ, nedum contrâ verbum. V.
 Finis, gloria nempe Dei *Matth. 5, 16. Phil. 1, v. 11.* & à parte renatorum,
 demonstratio fidei, ad id, ut sciant, se aliosq; non habere fidem mortu-
 am sed vivam *Jac. 2. Rom. 12.* (quod e. epitome est bonorum operum)

§. 13. Controversia hîc est de perfectione, efficaciâ & necessitate illo-
 rum. Assertio I. Nulla operum nostrorum merentur aut efficiunt ju-
 stitiam, salutem, vitam æternam. Probationem repete *ex preced. Diss. 12.*
 Obijcitur 1. distinctio inter opera Legis & spiritus (libertatis) R. etiam
 regeneratorū opera ob adhærentem carnem imperfecta sunt in se, adeoq;
 rigorofo Dei judicio opponi nequeunt. *Rom. 7. Ec. 2. Loc. Jac. 2. R.*
 Fides consideratur, vel quat. opponitur dubitationi & incredulitati, con-
 sistens in fiduciali apprehensione Christi, & justificat sinè operibus; vel
 fictæ vanæq; imaginationi, & perficitur per opera, *v. 22.* sitq; declaratio
 justitiæ & fidei coram hominib. II. studium bonorum operum neces-
 sarium est non tantum ratione mandati & promissionum divinarum,
 debitiq; Deo obsequij, sed & tanquam conditio in homine salvando
 necessariò requisita, seu veræ fidei proprietas, & argumentum ab
 effectu demonstrativum, *Jac. 2. Matth. 25.*

tia) non obdurate corda vestra. Item **קָשָׁה** Cave (i. e. miniservari) ne negligas Dominum & verba ejus; in alibi passim. Neq; vero (quæ III. Assertio est) novum fœdus constituitur, sed homo per hanc, ad idem illud, etum est in Baptismo, quodq; à parte Dei semper immutatum (vid. disp. 10. de Baptismo §. 10.) redit, usq; adeò ut si hypocritam, quamlibet non salutariter suscepit, post ab hy **פֶּסַח** conversus, eodem fœdere & fructu ejusdem gaudibus baptizatis fidelibus.

§. 6. III. FORMA, quæ consistit in mutatione mentis non peccandum, ab incredulitate per actuales lapsus per contractâ, quâ homo in pristinum iræ statum relabitur, ad fidem vivâ Christum. Hanc mutationem absolvunt & sine quo hæc mortua est, Bonum propositum, vel obedi-
his in genere Quæstio est, quidnam hîc Legi quid Evangelii
cipiis debeat? Aff. I. Ad poenitentiam salutatem & sic a
simul & fidem invitat non tam Legis quàm Evangelii
Marc. 1. Luc. 24. vid. §. 2. 2. Contritio spectatur vel secun-
turâ suâ, vel in respectu totius salutaris conversionis. Po-
contritionis sunt, sensus nempe peccati & iræ divinæ, iten-
& anxietas conscientiæ, Legis propriè: Fides verò, quâ
gitur, Evangelii opus sunt (utriusq; voce strictè acceptâ, qu-
rorem, hoc gaudium affert, vid. Disp. 8. §. 10.) Posteriori
contritio, **λύπη κατὰ θεόν, ἢ κατὰ νόμον μετάνοια**
ἀμεταμέλητον, 2. Cor. 7. v. 10. Quomodo conjuncta secu-
rium redemptionis à peccato, & studium emendandi vi-
spem remissionis peccatorum, quâ temperatur doloris fe-
cumbat desperetq; in eo poenitens anima; & sic pertinet
gelium, quatenus hoc totam de Christo doctrinam dicit
d. 10. Unde 3. quanquam contritio & fides inter se ut oppo-
ad constituendam tamen salutarem poenitentiam ita si-
cum novâ obedientiâ, innexa sunt, ut separationem non
hinc 4. Christus à corde contrito, fide susceptus, ad con-
poenitentiam ac renovationem, in quâ omnis Christiano
pari debet, movere cor non desinit per Spiritum suum.

§. 7. CONTRITIONEM faciunt 1. Consideratio sum-
statis, potestatis, sanctitatis; tum gratiæ & benignitatis divi-
multifariam & animam & corpus, 2. **sam. 12. v. 7. & seq.**